

Avdelningen för tillväxt och samhällsbyggnad
Samhällsbyggnad
Andreas Hagnell

Klimat- och näringslivsdepartementet

Informationsåtgärder för kundskydd och analys av tredjepartstillträde på fjärrvärmemarknaden (Ei R2025 05) och slutrapport Förstärkt kund- skydd på fjärrvärmemarknaden (Ei 2025 16) samt Statens energimyndighets rapport Utvärdering av Fjärrvärmenämndens funktion

Sammanfattning

Sveriges kommuner och regioner (SKR)

- ser ett behov av stärkt kundskydd på fjärrvärmemarknaden som omfattar ökad transparens samt en möjlighet att pröva fjärrvärmens pris. Det senare bör dock avgränsas till fjärrvärmenät med höga eller kraftigt ökande prisnivåer.
- tillstyrker förslaget om en transparensplattform för att ge ökad inblick i fjärrvärmeföretags nätvisa priser, villkor och kostnader.
- tillstyrker förslaget om en tvistlösningsfunktion utanför domstol med möjlighet att pröva prisets skälighet, vilket behöver utredas närmare.
- anser att dagens modell med fjärrvärme i huvudsak fungerat väl, där de flesta fjärrvärmebolag begränsat sina prisökningar trots ökade bränslepriser.
- noterar att det på senare år har tillkommit nya ägare av fjärrvärme med betydligt högre prisnivåer och prisökningar och affärsmodeller med höga finansiella kostnader och transaktioner.
- framhåller att slutsatsen av tidigare utredningar är att en generell prisreglering av fjärrvärme riskerar att bli kostnads- och prisdrivande med ett negativt utfall för fjärrvärmekunderna.
- anser därför att en reglering och prövning av fjärrvärmepriser så långt möjligt bör avgränsas till de fjärrvärmenät som har de allra högsta eller mest ökande prisnivåerna samt till främst finansiella kostnader och transaktioner.

Allmänna synpunkter

Fjärrvärme och kraftvärme spelar viktiga roller i det svenska energisystemet. De bidrar med el och energi då användningen och behovet är som störst, med systemtjänster och lokal nytta i städer och även med ett resurseffektivt tillvaratagande av restprodukter från industri och avfall. Kraftvärmens bidrar med el och fjärrvärmens avlastar elsystemet från ett ännu större investeringsbehov. De bidrar även till försörjningstryggheten.

Fjärrvärmens har på flera platser en tuff konkurrenssituation där ökade priser för biobränsle är en huvudorsak. Fjärrvärmens ökade kostnader har inte varit föremål för någon aktiv politik för sänkta kostnader eller kompensation till kunder, till skillnad från hantering av höjda elkostnader genom sänkta skatter och elstöd och sänkta skatter på fossila drivmedel.

En i huvudsak välfungerande marknad och reglering

Energimyndigheten har i sin slutrapport konstaterat att fjärrvärmeföretagen generellt hållit nere sina prishöjningar jämfört med det ökade priset på biobränsle. Konkurrensen gentemot värmepumpar har en dämpande effekt på fjärrvärmepriserna, även om inte alla kunder har möjlighet att byta till en värmepump.

SKR anser att dagens reglering av fjärrvärme, inkluderat fjärrvärmenämnd och prisdialog i huvudsak fungerat väl. Det har samtidigt varit tydligt att de kommunägda bolagen över lag håller en tydligt lägre prisnivå än de privata.

Nya aktörer med nya affärsmodeller

SKR konstaterar att det på senare år har tillkommit nya aktörer och affärsmodeller, med hög belåning, höga finansiella kostnader och stora interna transaktioner. Enligt undersökningen Nils Holgersson 2025 är Solör Bioenergi AB ("Solör") ägare till 24 av de 25 dyraste näten. Av de 50 dyraste näten omfattar 43 stycken Solör, Advan, Statkraft samt ytterligare ett par privata aktörer. Prisnivåerna förklaras bara delvis av att näten är små och använder biobränsle.

Solör har valt att inte medverka i prisdialogen. Därtill har Energimarknadsinspektionen konstaterat brister i företagets information om prishöjningar och förelagt företaget att omedelbart upphöra med att använda de nya priserna för 2026 i ett dussintal nät. De höjda priserna får tillämpas tidigas två månader efter att Solör lämnat information till kunderna om skälen för prisändringen.

Vattenfall och tidvis även E.ON har signalerat en tydlig vilja att sälja sin fjärrvärmeverksamhet. Även denna utveckling pekar på ett behov att se över vilka villkor som ska gälla för fjärrvärmeföretags prissättning.

Prisreglering och prisprövning är komplext och riskerar att bli kostnadsdrivande

SKR konstaterar att det finns flera argument emot prisreglering och prisprövning. Slutsatsen av flera tidigare utredningar är att en prisreglering eller prisförändringsprövning av fjärrvärme är komplext och riskerar att bli kostnads- och prisdrivande med negativa utfall för fjärrvärmekunderna. Energimarknadsinspektionen konstaterade själv flera risker i sin rapport om Prisförändringsprövning och likabehandlingsprincip för fjärrvärmerna 2013.

Prisreglering skapar en osäkerhet som gör att företag kan välja att använda det tillgängliga utrymme för prishöjningar som finns, för att minska risken att inte få höja priserna vid behov i framtiden. Gränser för prisnivåer och -förändringar riskerar att tolkas som acceptabla nivåer och bli prisdrivande.

Om bara prisförändringar skulle prövas behöver hänsyn ändå tas till att olika företag har olika utgångsläge. Andra problem är att överklagande av priser kan skapa osäkerhet om vilka priser som gäller under långa perioder och att överklagande kan användas som metod för att skjuta upp även rimliga prisförändringar. Därtill är utformning, drift och revidering av pris- och kontrollmodeller resurskrävande.

En reglering med prisprövning behöver avgränsas så långt möjligt

För att undvika omfattande insatser av myndigheter bör en reglering utformas så att parterna så långt möjligt själva kommer överens. Det är viktigt att bygga vidare på erfarenheter i prisdialogen och fjärrvärmenämnden. Därtill bör transparensen av priser, villkor och kostnader öka.

En reglering och prövning av fjärrvärmepriser bör så långt möjligt avgränsas till de fjärrvärmenät som har de allra högsta prisnivåerna och de med störst ökning. Den behöver vara inriktad på finansiella kostnader och transaktioner, snarare än på mer opåverkbara kostnader för drift och investeringar. Det är därmed inte tillräckligt att som Ei skriver bara se till prishöjningar, aktieutdelningar och vinstmarginaler.

För att möjliggöra prisprövning behövs även reglering av vilka kostnader och affärsmodeller som är acceptabla för att hållbart kunna driva fjärrvärmeverksamhet. Ett alternativ kan vara att knyta en sådan reglering till någon form av tillstånd för att äga och driva fjärrvärmeverksamhet.

Till dess att en ny tvistlösningsfunktion är införd bör Fjärrvärmenämnden finnas kvar och ges ett utökat mandat att granska och medla om priser.

Sveriges Kommuner och Regioner

Anders Henriksson
Ordförande